ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԲՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3650 — ՇԱԲԱԹ 31 ՄԱՐՏ 1884 — Ն. Տ. 12 ԱՊՐԻԼ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա
Յանձնումն առողջ մէկ անդամի համար 3 ղրշ. երկու անդամի համար 2 ղրշ է. աւելի անդամներու համար ղրա տակարիութիւն կը լմնի

ԱԱՐԱՐ

ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՁ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՑ — 40 ՓԱՐԱՁ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՏՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բիզա փաչա եօղունը, Շարդ Զարշըսը Թիւ 37 Մասիսի դրասենեակը։

Ձանբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զապուած նամակ յօդուած, եւայլն եա չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 31 ՄԱՐՏ

ԵՐԷԿԻ ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԴԷՊԵՐԵՐՆ Ի ԳՈՒՄԳԱԲՈՒ ԵՒ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎՈՅ ՆԻՍՏՆ

Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ Ատենապետ Գ. Ղազարոսեան էֆ. ի հանրածանօթ յայտարարութիւնն, որ Ազգ. Ժողովոյ Նիստը կը յետաձգէր, փայլակի արագութեամբ մայրաքաղաքիս ամէն թաղերուն մէջ տարածուած և մեծ զարմանք ու զայրոյթ պատճառած էր։ Երէկ առաւօտ ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մ' և բազմաթիւ ազգային երեսփոխանք ի Պատրիարքարան դիմելով, ժողովին յետաձգման պատճառն իմանալ ուզեցին։ Մինչ երեսփոխան էֆէնտիք Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ և ժողովուրդը Մայր-եկեղեցւոյ բակին մէջ և Պատրիարքարանի դրան առջեւ համախմբեալ՝ օրուան խնդրոյն վրայ կը խօսէին, Ազգ. երեսփոխան Գուլազարեան Մարգար էֆէնտի, որ այսպիսի պարագայից մէջ իւր ցոյց տուած աղմկայոյզ եռանդեամբ հանրածանօթ է, ենթադրելով թէ Ազգ. Ժողովոյ յետաձգումը Հակառերսիսեանց մէկ հնարքն էր, որք իբր թէ մտադիր լինէին իրենց ներկայից թուովը Ժողով կազմել և ընտրութեան ձեռնարկել՝ ի բացակայութեան Ներսիսեան երեսփոխանաց, Ժողովրդեան մէջէն վեր կ'ելնէ Պատրիարքարանի սրահն և անդ Ազգ. Ժողովոյ առաջին Ատենադպիր Գուրգէն էֆ. ի հանդիպելով, կը հարցունէ թէ Նիստ պիտի գումարուէ՞ր, և երբ նա հաստատական պատասխան կուտայ, Գուլազարեան զայրանալով «Նիստ չպիտի ըլլայ այսօր» կը պոռայ և ձեռքի գաւազանով անխնայ հարուածներ կուտայ Ատենադպիր էֆ.ի ալ բազուկին. նոյն միջոցին Ս. փափազեան էֆ. հոն գտնուելով, Գուլազարեան անոր վրայ եւս կը յարձակի, սակայն փափազեան էֆ. իւր հանրածանօթ ճարպիկութեամբ կը փախչի ձախ ուսին վրայ թեթեւ հարուած մ'ընդունելէ յետոյ։ Գուլազարեան էֆէնտի՝ այս պատուաբեր քաջագործութենէն յետոյ, արագաբար վար կ'իջնէ և ժողովրդեան յայտարարելով, թէ այն օրը Նիստ չպիտի գումարուէր, ինք անհետոյթ կը լինի։ Այս միջոցին խումբ մը Ներսիսեան երեսփոխանք կը հասնին և իրենց մէջէն 10 անձանց ստորագրութեամբ բողոքագիր մը կը մատուցանեն առ Գեր. Պատրիարքական փոխանորդն, յայտնելով թէ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ Ատենապետ Վսեմ. Սերվիչէն էֆ. էն ստուգած էին թէ ինք բնաւ տեղեկութիւն չունէր այս յետաձգումէն, և հետեւապէս բոլոր պատասխանատուութիւնը Քրիստոսուր էֆ. ի վրայ կը ծանրանար, որ Ազգ. Սահմանադրութեան 62րդ յօդուածին և ներքին Կանոնագրի 11 և 61 րդ էջերու տրամադրութեանց հակառակ գործած էր. ուստի բողոքելով Քրիստոսուր էֆէնտիի այս տարօրինակ ընթացքէն դէմ, Ազգ. Ժողովոյ անյապաղ գումարումը կը պահանջէին, վերստին հրաւիրագիրներ ուղղելով բոլոր երեսփոխանաց։

Աւասիկ բողոքագրին պատճէնը։

Ազգ. Ժողովն, իւր մարտ 23 ի նըստին մէջ, միաձայնութեամբ որոշեց մարտ 30 ին գումարուիլ ի Մայր-Եկեղեցի, Կաթողիկոսական ընտրութեան քուէարկութիւնը կատարելու նպատակաւ, որոյ համար հրաւիրագիր ալ ստացանք ստորագրութեամբ Գեր. Փոխանորդ Հօր ի դիմաց Ամեն. Ս. Պատրիարքին։ Ստորագրեալ երեսփոխանքս զարմանօք եւ ցաւօք սրտի կը տեսնենք թէ Ազգ. Ժողովոյ Բ. Ատենապետ Գ. Ղազարոսեան էֆէնտին կը յետաձգէ Ժողովոյ որոշեալ գումարումն, առանց նոր գումարման օրն որոշելու եւ առանց գիտակցութեան Պատրիարքարանի, որ իւր հրաւիրանաց իրաւունքն հետ ունի յետաձգման իրաւունքն ալ (Ազգ. Սահ. յօդ. 62, եւ ներքին Կանոնագիր էջ 11 եւ 61)։

Կը ցաւինք տեսնելով որ Գ. Ղազարոսեան էֆէնտին իւր յետաձգման յայտարարութիւնը կը հրատարակէ վերջին վայրկենին, ազգային թերթերէն լոկ երկուքին մէջ եւ տպագիր մասնաւոր յայտարարութեամբ մը, որ զուրկ է վաւերականութեան հանդամանքէ։ Կը ցաւինք որ Գ. Ղազարոսեան էֆ. այս յետաձգման շարժառիթ կը ցուցնէ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ Վսեմ. Ատենապետ էֆ.ի իբր թէ ամենակարեւոր յայտարարութիւններն, մինչ ստուգուած է թէ Վսեմ. Սերվիչէն էֆ. բոլորովին անտեղեակ է այս խնդրոյն եւ չէ հաղորդած որ եւ է խորհուրդ կամ առաջարկ։

Ուստի այսպիսի յետաձգման մը դէմ կը բողոքենք եւ կը պահանջենք որ Ազգ. Ժողովը գումարուի անյապաղ, նոր հրաւիրագրեր ուղղելով բոլոր երեսփոխանաց։

Յ. Աբրահ, Յ. Աբելեան, Մ. Աբեղեան, Մ. Զէրաշ, Ռ. Պոլկոսեան, Կ. Սվաճեան, Մ. Ճանբէեան, Ն. Պոյաճեան, Հ. Մատթոսեան, Մ. Ինճէեան։

Կալաթա 30 մարտ 84

Բողոքարկու երեսփոխանք Պատրիարքարանի սրահին մէջ միւս երեսփոխանաց հետ միանալով, ամենաբուռն վիճաբանութիւններէ յետոյ, որոշեցին առժամեայ դիւան մ'ընտրել և կանոնաւոր խորհրդակցութիւն մը կատարել։ Ազգ. Ժողովոյ երկու ատենադպիրներն և Ծայամուտ Քրիստոսուր էֆէնտիի տեղ՝ Գ. Նորատունկեան էֆէնտի դիւան կազմելով, ընդ նախագահութեամբ Գեր. Իզմիրլեան Մատթէոս եպիսկոպոսի, մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ Պատրիարքարանի սրահին մէջ ընել գումարումն և ո՛չ եկեղեցին, և օրակարգի խնդիրներով զբաղիլ, այլ յետ մասնաւոր խորհրդակցութեան, բողոք մ'ստորագրել Գ. Ղազարոսեան էֆէնտիի դէմ և յաջորդ նստին օրն ու ժամն որոշել։ Սոյն միջոցին Գ. Աբրահամ Այվազեանի առաջնորդութեամբ խումբ մը ժողովուրդ Պատրիարքարանի սանդուղներէն վեր խուժելով և մտից վարագոյրը պատռելով, ամբոխից ցոյցեր ըրին, ստիպելու համար երեսփոխանութիւնն որ եկեղեցի իջնելով՝ դռնբաց նիստ ընէ ըստ նախորդ որոշման։ Գ. Աբրահամ Այվազեան քանի մ'արբանեկաց հետ նոյն իսկ խորհրդակցութեան սենեակը մտնելով պոռաց թէ ինք և ժողովրդեան ստուար մասն հակառակ են Ներսէսի կաթողիկոսացմանն, վասն զի Ն. Սրբազնութիւնը 10 տարիներէ ի վեր Ազգը կը խաբէր և Ազգին տունը կործանած էր իւր Պատրիարքական պաշտօնավարութեամբ։ Ուրիշ կարգ մ'աննպաստ խօսքեր և ցոյցեր ալ ըրաւ ընդդէմ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր։ Ներսիսեան երեսփոխանաց ոմանց կողմէ առ ինքն եղած յանդիմանութեանց ի պատասխանի, Ն. Կրթական առաքելութիւնն յայտարարեց թէ ինք իւր խղճին թելադրութեամբ կը գործէր, որ «վեր էր երեսփոխանութենէ և Ատուծոյ կը մտենար։՝՝՝՝՝» Այս միջոցին երեսփոխանք ալ իրարու հետ բանակռուի մը բռնուած էին և Ռ. Պուլկուրեան էֆ. Ս. փափազեան էֆ.ի երեսն ի վեր պօռաց է թէ դու մատունիս այս բոլոր մեքենայութեանց մէջ, մինչ նա ալ հակառակը կը պնդէր։ Երեսփոխանաց մեծ մասը՝ ժողովրդային ճնշումէն հարկադրեալ՝ որոշեց եկեղեցի իջնել խմբովին, բայց հակառակող երեսփոխանք (Ներսիսեանք) բողոքելով և ճնշման տակ այսպիսի նիստ մ'ապօրէն նըկատելով մեկնեցան։ Մինչ երեսփոխանք խորհրդակցութեան սենեակէն դուրս կ'ելնէին խմբովին, ժողովուրդն՝ անոնց անցած ճանբուն երկու կողմը շարուած՝ հանդիսատես կը լինէր կրթական առաքելեան և արքանեկաց աղմկայից ցոյցերուն, որք ամէն անգամ որ հակառերսիսեան երեսփոխան մ'անցնէր, կեցցէներով կ'ընդունէին զայն, մինչ Ներսիսեան երեսփոխանաց դէմ հակառակ ցոյցեր կ'ընէին։ Կրթական առաքելեան, ի մէջ այլոց, տեսնելով Ազգ. երեսփոխան Մ. Զերազ էֆէնտիի անցնիլն, անոր գըլխուն բռնցի հարուած մը տալու դիւցազնութիւնն ունեցաւ և զանազան անվայել յիշոցներ տեղաց, այլ երբ Մ. Զերազ էֆ. «քաչէ՛ ձեռքըդ, անզգամ, քսան տարիէ ի վեր աղգիս կը ծառայեմ ես» աղաղակեց, ժողովրդեան մէջէն կեցցէներու ձայներ լսուեցան։ Այսպիսի անպատեհ ցոյցերէ և խայտառակութիւններէ յետոյ, որք իրենց հեղինակաց բնաւ պատիւ չբերելէ զատ, ազգային պատուոյն ալ կը ՁԼՍասեն և որոց առաջքը պէտք է միանգամ ընդ միշտ առնուլ, երեսփոխանք տեարք Մայր-եկեղեցի իջան խոստումնառնելով ժողովրդէն, որ անկարգութիւն չհանէ։ Նիստը Մայր-եկեղեցւոյ մէջ չարունակուեցաւ ի ներկայութեան 40է աւելի երեսփոխանաց, որք ներկայութեան տոմարին մէջ ստորագրեցին։

Կարդացուեցաւ 10 երեսփոխանաց բողոքագիրն և Գեր. Մատթէոս եպիս. Իզմիրլեան խօսք առնելով՝ գովեց բողոքարկու երեսփոխանաց օրինասիրութիւնն և յայտարարեց թէ համամիտ է այդ բողոքին, թէ կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ անդամներէն մին իրաւունք չունէր յանուն Ցանձնաժողովոյ տնօրինութիւն մ'ընել և որոշեալ նստի մը յետաձգման պատճառ լինել. ուստի առաջարկեց որ յանցաւորը պատժելու համար քննութիւն մը բացուի և օրակարգին չանցնելով, յառաջիկայ երկուշաբթի օրն օրինաւոր Նիստ գումարուի Պատրիարքական Գեր. փոխանորդէն ստորագրեալ հրաւիրագրով։ Յ. Գուրգէն էֆ. եւս յայտարարեց թէ Գ. Ղազարոսեան էֆ. թէ և յանուն Մայր-Դիւանի գործած է, սակայն ո՛չ ինք (Ա. ատենադպիր) և ո՛չ Բ. ատենադպիր Ա. Թընկըրեան էֆ. տեղեկութիւն ունէին նստին յետաձգման որոշումէն։ ուստի պատասխանատուութիւնը կը կեդրոնանայ Գ. Ղազարոսեան էֆ.ի վրայ միայն։ Ուրիշ քանի մ'երեսփոխանք եւս համանման կարծիքներ յայտնելէ յետոյ, առժամեայ ատենապետն յայտարարեց թէ նիստն օրինաւոր պիտի արձանագրուէր և կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ այն անդամին, որ երեսփոխանական ժողովոյ յետաձգման պատճառ եղած էր, ինչպէս նաև Քրիստոսուր էֆ.ի դէմ եղած դիտողութեանց մասին որոշում մը տալու համար հարկ համարեց յառաջիկայ նստին անոնց ներկայութեան ու բացատրութեանն սպասել և քուէի դրաւ Գեր. Իզմիրլեան Սրբազանի առաջարկն, որ գրեթէ միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ։

Ուստի, ըստ այս որոշման Ազգ. Երեսփոխանութիւնն յառաջիկայ երկուշաբթի օրը Ժամ 6 ին պիտի գումարի ի Մայր Եկեղեցի, ծանուցեալ օրակարգովն զբաղելու համար։

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հայր նախագահ Ազգ. Ընդհ. Ժողովոյ,

Ազգային Ժողովն իր վերջընթեր նստին մէջ որոշած էր այսօր մարտ 30 գումարիլ Կաթողիկոսական ընտրութիւնը կատարելու համար։ Ահա այս պատճառաւ Ժողովոյս դիւանը պարտաւորուած էր Փոխանորդ Հօրմէ խնդրել այս օրուան համար Ժողովին հրաւիրելը, զորս որ Նորին Գերապատուութիւնը գործադրած էր։ Բայց սակայն անկէ ի վեր, այսինքն Ազգ. Ժողովոյ վերջին նիստէն իսկ յետոյ, դիւանիս կողմանէ արժանահաւատ աղբիւրներէ և մասնաւորապէս երեկուան օրը Կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ երկրորդ ատենապետ Վսեմ. Նուրեան էֆէնտիի բերնէ քաղուած տեղեկութեանց նայելով, Կաթողիկոսական ընտրութեան նկատմամբ նոր և կարեւոր միջադէպ մը տեղի ունեցած է որն որ երեքշաբթի օրուան արտաքոյ կարգի գումարեալ Կաթողիկոսական յանձնաժողովոյ խորհրդակցութեանց առարկայ եղած է. զասի տեսնելով դիւանիս պարտաւորութիւնն էր վերջնական ընտրութեան համար նիստ ընելէ առաջ, Ձեր Բարձր Սրբազնութեան հարցնել թէ տեղի կայ, լսէ՞ ոչ եպիսկոպոսական նիստ մ'ալ ընել սոյն կարեւոր խնդրոյն համար։ Եւ որովհետեւ ալ ժամանակ չէր մնացած այս մասին Ձեր Սրբազնութեան հրամանն առնելու, նկատելով միւս կողմանէ որ երբ այսօր հազարներով անձինք ժողովատեղին պիտի դիմէին հայրապետական ընտրութեան ներկայ գտնուելու յուսով, հոն ալ կարելի չէր լիներ այդ նախապատրաստական նիստն ընելու եթէ հարկ դատուէր, դիւանիս ատենապետը ստիպուեցաւ յետաձգել ժողովոյս այս օրուան նիստը և զանի պաշտօնապէս իմաց տալ Գեր. փոխանոր Հօր և յատուկ յայտարարութեամբ ազգային երեսփոխանաց և ժողովուրդին։

Հետեւաբար, կը փութեամք հիմայ դիմել Ձեր Բարձր Սրբազնութեան, խնդրելով՝ որ բարեհաճի իմաց տալ թէ յիրաւի կաթողիկոսական յանձնաժողովը ունի՞ տեղեկագրել. — բան մը առ Ազգ. Ժողովն Հայրապետի ընտրութենէ առաջ, և եթէ ունի, ի՞նչ եղանակաւ կուզէ որ ըլլայ այդ նախապատրաստական նիստը։ Ու միանգամայն կա՞ն միթէ բացառիկ տրամադրութիւնք, որ հարկ դատուին նախապէս անօրինուիլ թէ՛ այդ և թէ՛ ընտրական նիստերուն համար որոնց արտաքոյ կարգի կարեւորութիւնը բացատրութեան կարօտ չէ։

Սպասելով որ Ձեր բարձր Սրբազնութիւնը բարեհաճի այս մասին ընդ հուպ հաղորդել իւր հրամաններն առ դիւանս և ումեւանկ է, մնամ խորին յարգանօք

Ատենապետ Ազգ. Ժողովոյ
Գ. Ղազարոսեան

30 մարտ 1884
Ղալաթիա

ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Մեծ. Քրիստոսուր էֆէնտի Ղազարոսեան Բ. Ատենապետ ընդհանուր Ժողովոյ.

Այսօրուան թուականաւ ուղղած նամակնիդ երեկոյեան ժամ 11 1/2 ին ստացայ, և կը փութամ պատասխանել ըստ առաջարկութեան Ձեր մեծապատուութեան։

Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ նոր առաջարկութիւնը տեղեկաբեր Գեր. Տ. Խորէն Սրբազան Նար-պէյ եղբօրմէն, և Վսեմ. Նուրեան էֆէնտիէն պիտի լսէր այսօր Ազգ. Պատկառելիժողովդ, իսկ դռնփակ կամ դռնբաց և կամ երկին նիստ գումարէն, ինչպէս նաև առաջարկութիւնն ընդունելն կամ մերժելն Ժողովիդ որոշումէն կախեալ է։

Ողջունիւ սիրոյ և օրհնութեան
30 մարտ 84 Աղթարար
ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Ցաւով կը տեսնենք թէ Զմիւռնիոյ Արշալոյս Արարատեան լրագիրն անպայման կերպիւ դադրած է հրատարակութենէ, տեղական իշխանութեան հրամանաւ։

Երեսփոխան տեարց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք Ազգային առակախոս Տ. Մինասեան Գեր. վահան վարդապետի «Ուղտեր» խորագրով առակին վրայ, զոր այս աւուր թուով հրատարակած ենք։

Հրատարակուեցաւ Բոլսոյոյ Մանկանց պատկերազարդ կիսամեայ հանդէսին ապրիլ 1 ի թիւն։

ԽՍԻՔՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պիղայի մէջ (Կէլիպօլուի գաւառ) պատահած յուզման նկատմամբ առնուած պաշտօնական տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ Մանիթէօր Օրիանթա, ժամանակէ մ'ի վեր Պիղայի գիւղերէից մէջ առժամապէս հաստատուած Ձերբեղ գաղթականք, որք մերթ ընդ մերթ աւարառութիւններ կ'ընէին, չորեքշաբթի օրը տեղական իշխանութեանց վրայ յարձակեր են, որք որոշած էին ուրիշ գաւառակ մը ղրկել զանոնք։ Խռովարարաց թիւն 1,500 ը կ'անցնէր, որոց ամենքն ալ յոտից ցգլուխ զինեալ էին։ Պիղայի Գայմագամն ու Նայիպն անխնայ գանակոծեր, փողոցէ փողոց պտտցուցեր են անոնց մօրուքէն բռնած, և Էմին էֆէնտի անուն հազարապետն ու պահեստի զօրաց հազարապետ մը ծանրապէս վիրաւորեր են։ Բացաստի, չորս պաշտօնատարներ ալ պատուհանէն վար նետեր են։ Բընակիչք սարսափահար եղեր են։ Իրողութիւնն անմիջապէս հեռագրաւ իմաց տրուելով ի Կէլիպօլու, Օսմ. իշխանութիւնք հեծեալ ոստիկաններ ղրկեր են խռովութիւնը զսպելու համար։

Հելլենաց Օլկա թագուհին Օտէսա տանող բարա չոգենաւն երէկ վոսփորէն անցաւ առանց կանգ առնելու։

Ճերիտէի Հավատիս կ'իմանայ թէ Արեւելեան Ռումելիի կուսակալութեան պաշտօնին համար Բ. Դրան կողմէ առաջարկուելիք ընտրելեաց վրայ խորհրդակցելու պաշտօնով Պոլսոյ մէջ դեսպանախորհուրդ մը պիտի գումարի ի մօտոյ ընդ նախագահութեամբ իտալական դեսպան Քորթի կոմսին, թէ Ռուսական դեսպան Գ. Նելիտոֆէն զատ բոլոր միւս դեսպանք նպաստաւոր են եղեր Ալէքոյ փաշայի պաշտօնին նորոգման, և թէ մինչեւ իսկ Քորթի կոմսն յայտներ է Բ. Դրան թէ իւր կառավարութիւնը պիտի հաւանի Ալէքոյ փաշայի վերահաստատութեան. բայց Բ. Դուռն դեռ որ և է պատասխան չէ տուեր։

Ցունաց Պատրիարքարանի Ս. Սինոդն ու խառն ժողովն հինգշաբթի օրն համագումար նիստ մ'ըրին, որ 5 ժամ տեւեց։ Նախորդ նստին առ տեղեկագրութեան և առանձնաշնորհմանց խնդրոյն լուծման եղանակին վրայ ցովակիմ Պատրիարքին նկատումները պարունակող յայտարարութեան ընթերցումն յետոյ, երկար և բուռն վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ, որոյ արդիւնքն եղաւ ուղերձ մը խմբագրել, որով պիտի հրաւիրուէր Ն. Սրբազնութիւնը՝ Բ. Դուռն վերադարձնելու Պատրիարքական Պերաթին ընկերացող եպարքոսական թեղքերէն։ Յետոյ Ն. Սրբազնութեան անձնական կարծիքը պարունակող նամակը բացուեաւ։ [illegible] տուանները՝ թէ պէտք է մերժել թեղքերէն պարունակութիւնն և ցոյց կուտար վիճաբանելի կէտերն և առաջարկեալ փոփոխութիւնները ձեռք բերելու համար հետեւելիք եղանակը։ Այս նամակին ընթերցումն յետոյ, ժողովն իւր ըրած որոշումն հաստատելով, ատենագրութիւնը պատրաստեց և խմբագրեց Ն. Սրբազնութեան մատոյց։ Պատրիարքն անոր պարունակութեան տեղեկանալէ յետոյ, յայտարարեց թէ ինք համակարծիք չէր ժողովոյն, և թէ կը կարծէ որ ո՛չ պատշաճ է, ո՛չ ալ օրինաւոր թեղքերէն ետ դարձունել և հետեւապէս չուզեր գործադրել ժողովին որոշումը։ Ն. Սրբազնութիւնն յարեցնելէ, թէեւ ինք եւս չընդունիր թեղքերէին պարունակութիւնը, բայց կը կարծէ թէ փոխանակ զայն ետ ղրկելու, դանազան միջոցներով կրնան իրենց ընդունած չլինելն յայտնել։ Իսկ եթէ ժողովն պնդէ իւր որոշման վրայ, կրնայ պաշտօնանկ ընել զՊատրիարքն։ Այս կարծեաց փոխանակութենէն յետոյ, որոշում մը չկրցաւ տրուիլ և երբէկ նոր նիստ մը պիտի լիներ։

Կը լսեմք թէ, Սինոդն և խառն ժողովն երէկի նստին մէջ պաշտօնանկ ըրեր են իրենց Պատրիարքն, որ չէր ուզած ժողովին որոշումը գործադրել։

Ցաւալի է որ խնդիրն այսպէս ծանր երեւոյթ մ'ստացած է։

Եփեսոսի Արքեպիսկոպոսը Պատրիարքական Տեղապահ անուաներ է Ցունաց Համագումար ժողովին կողմէ։

Ժուրնալ տը Քոնսթանթինոպլ կը ծանուցանէ թէ հանգուցեալ Պ. Եորկի Զարիֆիի հարստութիւնն հաղիւ 250,000 ոսկւոյ կը հասնի։ Պ. Ե. Զարիֆի ընդհանրապէս շատ աւելի հարուստ կը կարծուէր, որովհետեւ իւր հարստութեան գըՆահատութիւնն իւր անսպառ ողորմածութեան վրայ կը հիմնուէր։ բայց այսօր կը տեսնուի թէ այս գնահատութիւն սխալ էր։ Պ. Զարիֆի ողորմածութեան կողմէ շըռայլ կրնայ ըսուիլ, երբ գիտանք թէ 15–20 տարուան մէջ երկու միլիոն ֆրանքի ողորմութիւն և նպաստ տուած է աղքատաց և բարեգործական հաստատութեանց։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կալկաթա 11 ապրիլ

Հնդկաստանի կառավարութիւնն որոշեց թոչակ մը կապել Էյուպ խանին, որ այժմ Մէշէտ կը գտնուի, ուր բանտարկուած է Պարսկական կառավարութեան հրամանաւ, յորմէ հետէ Աֆղանստանի արդի Էմիր Ապա-իւր-Բահման խանի հայածմամբ ստիպուած է մեկնիլ Հէրաթէն։

Փարիզ 10 ապրիլ.

Հանոյէն երէկի թուով հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Հանոյ-Հանոյի դէմ ֆրանսական զօրաց յառաջխաղացութիւնն սկսած է անցեալ երեքշաբթի օրը։ Ֆրանսացիք երկու թեւով կը յառաջանան եւ այսօր (հինգշաբթի) պիտի անցնին Սեւ գետէն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ

Անիշխանականաց խլրտումները վերջերս բաւական խանգարեցին Աւստրիոյ ներքին խաղաղութիւնը։

Մանաւանդ Վիէննայի և տէրութեան ուրիշ մեծ քաղաքաց մէջ, գործաւոր և չքաւոր դասուց մէջ խռովայոյզ ընկերակցութեանց գոյութիւնն երեւան եկաւ։

Այս ընկերակցութիւնք ընչից և իրաւանց հաւասարութեան կամ հասարակուրդի գաղափարներով տոգորեալ էին։

Գործատերաց դէմ՝ «ճիրներ գործուեցան», մարդասպանութեան դէպքերն յաճախեցին, ժողովուրդն ոստիկանութեան հետ կռուի բռնուեցաւ, և կառավարութիւնն արտասովոր օրէնքներ հաստատելու պէտք տեսաւ։

Եւրոպական քաղաքակրթութեան մեծ կեդրոն մը, Վիէննա, պաշարման վիճակի նման դրութեան մը ենթարկեցաւ։ Հարիւրաւոր մարդիկ քանի մը շաբթուան մէջ արտաքսեցան Աւստրիոյ մայրաքաղաքէն, և բազմաթիւ ընկերվարականներ ի մահ կամ ուրիշ ծանր պատիժներու դատապարտեցան։

Աւստրիոյ և Գերմանիոյ հանրա- [illegible] կը մնայ։

Այս դաշնակցութեան պատճառներէն մին ալ այս է թէ երկու կայսրութիւնք հաւասարապէս կը վախնան ընկերվարական ախտին իրենց երկիրներուն մէջ ճարակումէն։ Ուստի փոխադարձաբար իրարու կ'աջակցին՝ յեղափոխականաց հնարքներն ի դերեւ հանելու համար։

Աւստրիոյ ներքին խաղաղութիւնը խանգարող ուրիշ դէպակաս չեղան վերջերս։

Խրուանները տակաւին տուած Մաճառներուն հենոցա անցեալ տարուան ապրութիւնն ընդդէմ Մաճառվարչութեան՝ յաջողութեամբ սակեցաւ, բայց անդամ մ'ալ ծարծեց այն թշնամութեան հուրը որ իրարու դէմ կը սնուցան այդ երկու քաջ ցեղերն։

Խրուանները աղդասէր կուսակցութիւնն, երբ տեսաւ թէ զինեալ գիւղացիք բան մը չեն կրնար ընել Աւստրոյ—մաճառական կիրթ զօրաց դէմ, թշնամութեանց ապարդիւն կռուոյ դաշտերէն փոխադրեց Ակրամի Ազգային Ժողովը, ուր սաստիկ վիճաբանութիւնք եղան, և ծանր խօսքեր ըսուեցան Աւստրո-մաճառական լուծին դէմ, որուն ներքեւ կը հեծէ խրուանական ազգը։

Այս կուսակցութիւնն յայտնապէս կը պահանջէր որ խրուանատան բաժնուի Մաճառստանէն, և ինչպէս հին ժամանակները, նոր դատ թագաւորութիւն մը լինի, ընդ գերիշխանութեամբ Աւստրիոյ կայսեր։

Ակրամի խորհրդարանին նիստերն այնչափ աղմկալից և փոթորկայոյզ եղան, որ Փրանչիսկոս Յովսէփ կայսրը պատշաճ դատեց իւր վեհապետական իրաւունքն ի գործ դնել, և ժամանակէն առաջ դադրեցուց այդ ժողովոյն նիստերն։

Բայց անցեալ օր եկած հեռագիր մը կ'ըսէր թէ Ակրամի խորհրդարանը նորէն ի նիստ հրաւիրեալ է։ Կ'երեւի թէ մտաց մէջ քիչ մը հանդարտութիւն սկսած է նշմարուիլ, ապա թէ ոչ Վիէննայի կառավարութիւնն այսպիսի զիջում մը չէր ըներ։

Տեսնենք թէ խրուանաց ազգասէր կուսակցութիւնն ինչպէս պիտի վարուի խորհրդարանին նոր նիստաշրջանին մէջ։

Մաճառստանի մէջ ալ հրէից և Մաճառաց փոխադարձ ատելութիւնն յերբեւան ածող դէպքեր պատահեցան։

Հրեայք ուր որ բազմաթիւ և կարեւոր հասարակութիւն մը կը կազմեն, իրենց դէմ կը յարուցանեն ժողովրդեան նախապաշարումներն, որոց ներքեւ կը աքօղին նիւթական շահեր։

Մաճառք շատ հալածեցին Հրեայներն, երբ թէ քրիստոնեայ աղ- [illegible] նեն, և նոցա արեամբ բաղարջ կը չինեն եղեր։

Այս ամբաստանութիւնն որոշ ձեւ մը ստացաւ, և հռչակաւոր դատի մը առարկայն եղաւ, որուն վրայ ժամանակին խօսեցան լրագիրք։ Այդ դատական ողբերգութեան (կամ կատակերգութեան) վերջին արարուածն անցեալ շաբթու կատարուեր է ի Բեչթա, ուր ազարգոյն ատեանն հաստատեր [illegible] եղական դատարանին վճիռն, եղճ Հրէից դէմ ուղղեալ ամ- [illegible] նութիւնն անհիմն կը հռչա- [illegible] անպարտ կ'արձակէր բան- [illegible] Հրեայները։

հակահրէականք կամ հա- [illegible] նք իրենց վարդապետու- [illegible] են լքած, և դատարա- [illegible] պատ վճիռն արդա- [illegible] ար կ'ըսեն թէ դա- [illegible] ուած էին հրէական [illegible] արդեւներով։

Խորհրդարանին [illegible] սմներ, որք ան- [illegible] Ր գործող ըն- [illegible] էտք է սակայն [illegible] ոպիոյ ամէն [illegible] ակցութիւնք [illegible] մ ուղղեալ [illegible] ժումը։ [illegible] ութեան [illegible] մանակէ [illegible] աղար։ [illegible] ուրու- [illegible] եան [illegible] ն, [illegible]

[illegible] զութեան դատն ո՛ր կողմը դտնեն, այն կողմը կը հակեն իրենց ազդեցութեան նժարը։

Ուրիշ կերպ չէր կրնար լինել, որովհետեւ եւրոպական մեծ պատերազմէ մը Աւստրո-Մաճառատան կրնայ վնասուիլ, բայց չկրնար օգտիլ։ Իւր մէջ միութիւն չունի, և զինուորական դրութիւնն ո՛րչափ կատարեալ լինի, իւր մէջ բաժանեալ տերութիւն մը օտարին դիմացը կը տկարանայ հարկաւ։

Պօսնա—Հէրսէգի մէջ, Աւստրիական վարչութիւնը կը շարունակէ, առանց սակայն կարեւոր բարենորոգումներ գործելու և եւրոպական քաղաքակրթութեան հրաշքներ գործելու։

Պօսնայի մասին վերջին որոշումն այս է թէ այդ գաւառին մէջ ներքին խաղաղութիւնն ապահովեալ լինելով, Աւստրո-Մաճառական զօրաց մէկ մասն ետ պիտի առնուի յառաջիկայ ամսոյ մէջ, և միայն 29,000 զօրքեր պիտի մնան Պօսնայի և Հէրսէգի մէջ։ Այս ալ սակայն բաւական պատկառելի զօրութիւն մ'է, և ցոյց կուտայ թէ Վիէննայի և Բէչթայի կառավարութիւնք տակաւին վստահութիւն չունին գրբաւեալ գաւառաց ժողովուրդներուն զգացմանց վրայ։

ՕՍՄԱՆԱՍ

Յեղափոխականները վերջին ժամանակներս բաւական գործ տեսան Սպանիոյ մէջ ալ։ Երկրին այլ և այլ կողմերը փոքրիկ ապստամբութիւնք ծագեցան։ Կալուածատէր և ընչատէր դասն յեղափոխականաց թշնամութեան գլխաւոր առարկայն եղաւ։

Կեդրոնական կառավարութիւնը կալուածատէր և ընչատէր դասուն կողմը բռնեց։ Սաստկութեամբ հալածեց Սե- Զեռ՝ կոչուած գաղտնի ընկերակցութեան մը անդամներն և վերջին թղթաբերին լուրերէն մին սա է թէ յիւեալ ընկերակցութեան բոլոր այն անդամներն որք դատի ենթարկուեր էին, ի մահ դատապարտուած են։

Դժբախտաբար, Մատրիտի կառավարութիւնը գո՛նէ Պերլինի կառավարութեան չափ հնարագէտ չէ։ Գերմանիոյ մէջ ալ ընկերվարականք կը հալածուին, բայց գոնէ Պիզմարք իշխանը ծրագրեր կը յօրինէ՝ ժողովրդեան ատորին դասերն հրապուրելու համար, որպէս զի չյարին ընկերվարականաց գաղափարներուն։

Իսկ Մատրիտի մէջ, քիչ շատ բարենորոգումներ ի գործ դնել առաջադրող նախարարութեան՝ Պահպանողական Նախարարութիւն մը յաջողեց, որ մինչեւ հիմա (քանի մը ամիսներէ ի վեր) ուրիշ բան չըրաւ, բայց եթէ լրագիր խափանեց կամ դատի ենթարկեց, տուներ կոխել տուաւ անհիմն կասկածներով, ժողովրդեան սահմանադրական իրաւունքները ջնջեց, վերջապէս ինք որ տկար կառավարութիւն մ'է, Մոսքովեան հզօր կառավարութեան չափ բռնապետական եղանակաւ մը վարուեցաւ ընդ Սպանիոյ ժողովրդեան հետ։

Տկար կառավարութիւն արդարև, որովհետեւ Մատրիտի կառավարութիւնն էր որ անցեալները, փափաքելով մեծ տերութեանց կարգն անցնիլ, որոշեց Եւրոպական մայրաքաղաքաց մէջ ունեցած երկրորդական դեսպաններն առաջնակարգ դեսպանութեան վերածել, որպէս զի ուրիշ տերութիւնք ալ նոյն բանն ընեն ի Մատրիտ։

Բայց ահա Սպանիոյ ելմտական նախարարն, որ կ'երեւի թէ անկեղծ մարդ մ'է, կը յայտարարէ թէ տերութեան այս տարուան պ-ոյնն չներեր դեսպանատանց ծախուց վրայ յաւելում ընել, վերջապէս Սպանիա փարա չունի մեծ տերութեանց կարգն անցնելու համար։

Անցեալներն ալ կ'որոշուի, մայիս ամսոյ մէջ ի Մատրիտ մեծ զօրահանդէսներ կատարել, գաղափար մ'ունենալու թէ Սպանիական բանակն ո՞րչափ յառաջդիմութիւններ ըրած է զինուորական կրթութեանց կողմէ, և միանգամայն բարեկամ թէ թշնամի տերութեանց ալ գաղափար մը տալու համար։ Բայց ահա մի և նոյն ելմտական նախարարն, որ կ'երեւի թէ բան մը չհասկնար իւր պաշտօնակցաց բարձրաթռիչ խորհուրդներէն ու բաղձանքներէն, կը յայտարարէ տխուր միակերպութեամբ մը թէ Սպանիոյ դանձն առ այժմ չկրնար հոգալ այդ զինուորական հանդիսից համար լինելիք արտասովոր ծախքերն։ Ուստի, Մատրիտի զօրահանդէսներն այնան կը յետաձգուին, ուստից աւելի դիւրաւ կրնան յետաձգուիլ Յունական կաղանդին, եթէ ելմտական վարձնութիւն մը վրայ չհասնի մինչեւ ցայն ժամ, և Սպանիոյ դանձը չի հարստանայ։

Օտար տերութեանց հետ Սպանիոյ յարաբերութիւնք լաւ են։ Քիչ մը աւելի մտերնալով Գերմանիոյ, Սպանիա քիչ մը հեռացաւ Ֆրանսայէն։ Իւր բնական դայնակցէն, բայց վերջապէս պաշտօնական յարաբերութիւնք չվնասուեցան այս շարժումներէն։

Կաթոլիկ կղերը մեծ ազդեցութիւն ունի միշտ Սպանիական թերակղզւոյ մէկ ծայրէն միւսը։ Կրօնի ազդեցութիւնն այսչափ հզօր լինելով, զարմանալի կը թուի որ Յեղափոխական, Անիշխանական, Ընկերվարական գաղափարք այնչափ ծաւալած են Սպանիական ժողովրդեան ամէն խաւերուն մէջ, այնպէս որ զինուորականն ու քաղաքացին, հարուստն ու աղքատն, պաշտօնական և անպաշտօն դասերն հաւասարապէս վարակեալ կը թուին։

Գերմանիոյ երեսփոխանաց ժողովոյն վերջին նիստերէն միոյն մէջ, կաթոլիկ երեսփոխան մը, Պ. Վինտհօրսթ, խնդրեց Պիզմարք իշխանէն, որ եթէ կ'ուզէ ընկերվարական գաղափարաց տարածումն արգելուլ, Կաթոլիկ եկեղեցին չհարուածէ, որովհետեւ այդ եկեղեցին կրնայ իրեն մեծ և զօրաւոր յենակետ մը լինել՝ այդ վնասակար դաղափարաց ազդեցութիւնն ոչնչացնելու համար։ Պ. Վինտհօրսթ կ'ուզէ ո՛ր և է ձեւի տակ պաշտպանել Գերմանիոյ մէջ կաթոլիկ եկեղեցւոյն շահերն, որք Պիզմարք իշխանին հակակղերական տնօրէնութիւններէն մեծապէս վնասուած են տասն տարիէ ի վեր։

Պիզմարք իշխանն այնպիսի պատասխան մը տուաւ կաթոլիկ երեսփոխանին, որոյ արդարութիւնը ցնոտովանիլ անհնար է։ «Միթէ, ըսաւ, ընկերվարական բոցէն զերծեն այն երկիրներն ուր կաթոլիկ եկեղեցին անսահման իշխանութիւն ունի, և մեծ արտօնութիւններ կը վայելէ։ Օրինակի համար, միթէ Աւստրիոյ մէջ կաթոլիկ եկեղեցին անդոհացուցիչ դրութեան մը մէջ է։ (ո՛չ, պատասխանեց Պ. Վինտհօրսթ։) բայց միթէ Աւստրիոյ մէջ յեղափոխականք յուղում չե՞ն հաներ, միթէ Վիէննայի կառավարութիւնն ալ նոցա դէմ արտասովոր միջոցներ ձեռք առնուլ պէտք չդտա՞ր։ Միթէ Սպանիոյ մէջ, ուր կաթոլիկ կղերը առաւելեւս զօրաւոր դիրք մը ունի, Մաճ-Նէկ (Սեւ Ձեռք) անուն Անիշխանական ընկերակցութիւնն երեւան չելա՞ւ, և չխռովե՞ց բոլոր սպանիական ընկերութիւնն։ Միթէ Իտալիա, նմանապէս կաթոլիկ երկիր մը, յեղափոխեալ վիճակի մէջ չե՞ր, և միթէ այս նկատմամբ բողոքական երկիրներ, ինչպէս Անգլիա, Հոլանտա, Շուէտ, Միացեալ Նահանգներն, աւելի խաղաղ, աւելի բարեկարգ դրութեան մը մէջ չե՞ն։

Պ. Վինտհօրսթ չպատասխանեց Պիզմարք իշխանին։ Եթէ մեք իւր տեղը լինէինք, առանց դժուարութեան պիտի ընդունէինք թէ բոլոր այս յեղափոխական յուղմանց համար պատասխանատուն ո՛չ թէ կրոնն, այլ ընկերվարական վիճակն է, և ո՛չ թէ կաթոլիկ կղերին նոր զիջումներ ընելով, այլ այդ ընկերվարական վիճակը բարւոքելով է որ հիւանդագին վիճակի մը բոլոր ախտանշանները կրնան անհետանալ։ Բայց այսպիսի խոստովանութիւն մը Պ. Վինտհօրսթի կուսակցական տեսութեանց չէր յարմարեր։

ՏԻՐԱՑՐԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆԸ

Արեւելք օրաթերթի մէջ Տիրայր ստորագրող մի բարեկամ՝ որ աւելի յոյս-եւոյ կը խօսի քան է հոգ-ոյ պաշտամ՝ որում նուիրեալ է, կղերանոցաց կամ Սեմինարանաց դրութեան հակառակ կը գրէ, նկատելով այսպէս, թէ եկեղեցականութեան դաստիարակութիւն տուուելու կերպէն դէմ առ դէմ բաժանում կը դայանայ ընդ մէջ ժողովրդեան և եկեղեցականաց, և մանաւանդ տանուտէրական քահանայութիւնը յետս նահանջելով՝ ամուրեաց դասը կը յառաջդիմէ, կը համաձայնիմ Տիրայրի նպատակին, այսինքն թէ ո՛չ ոք Հայ, եկեղեցական և աշխարհական, կը փափաքի որ դէմ առ դէմ բաժանուին իրարմէ քահանայ և ժողովուրդ, որք առ հասարակ՝ ըստ առաքելոյն բանի՝ Դ հայ և Դ հարիւն ամենեւեան։ Սակայն բացատրութեան ոճը ենթադրել կուտայ մեզ թէ կա՛մ Հայոց եկեղեցւոյ պաշտօնեայներուն տարբերութեանց վրայ հասուն տեղեկութիւն չունի, և կա՛մ այն պաշտօնէից տգիտութենէն աւելի բարիք կ'ակնկալէ ազգին քան թէ դիտութեամբ զարգանալէն։

Գիտութենէ զնաս չդար ամենուին, բայց դրութենէ կրնայ դալ։ Կղերանոցաց մէջ եկեղեցական հարկաւոր իմաստութեան ընդարձակութիւն տալ և յանմիւրեա ի դպրոցի՝ եկեղեցւոյ պաշտամութիւնն ու ողջ փիլիսոփայութեան հետ ձեռն ի ձեռն ընկերացող Քրիստոնէական հաւատքը կամ վարդապետութիւնը մշակել ոչ միայն զնաս չէ, այլ և հարկաւոր է ի խափանել օտար իմաստասիրութեան հեղեղը՝ որ այսօր կ'ըսպառնայ քանդել քշել մեր ամենէն նուիրական աւանդութիւնները, իսկ կղերներ պատրաստել՝ որ զինուորին այս կամ այն դրութեան համար կամ մարդկային մի կամքի ճակատամարտը յառաջ վարելու, զնաս չէ, և պատերազմ բռնալ է ընդդէմ փիլիսոփայութեան, ընդդէմ մտաւոր զարգացման, և մարդկային գիտակցութեան։ Ղեկուանոցներ՝ որք անտիական հասակի պատանիներ՝ առանց իրենց մշակեալ գիտակցութեան, պիտի ընծայեն եկեղեցականութեան՝ քանդելի են, իբրեւ այնպիսի բարոյական սպանդարաններ՝ որք սահմանուած են ներքինիներ պատրաստելու՝ դայթակղական մի պաշտի համար և ո՛չ եկեղեցւոյ, ուր միայն ճարակ կայ կենաց, միայն ազատութիւն կայ ելլելու և մտնելու։ Քրիստոս է դուռն այս տաճարին կամ բնաղանցական պաշտան՝ որ մի միայն է և ոչ երկու, ընդ որ ամէն քրիստոնեայ ելլէ [illegible] Հայոց եկեղեցին դիրութիւն չունի ամէն ծանոթութիւն [illegible] կամ յիշմանց շտկելու։ Հայոց եկեղեցին պահանջումէ չունի ամուսնաւոր եկեղեցականաց տեղ միայն [illegible] հրեշտակներ ի սեղան և ի ծրարութիւն թռուցնելու։ Հայոց եկեղեցին ընդունակութիւն չունի վանքի շարժումն ու ժպիտն։ ունիս այն նայուածքն, որով Մասիսը Տրիսքոյ կերպաններուն կը նայի կանդեղի լուսով։ երբեք ննջած ես սեղանի մը վրայ ձեռքերդ տարածելով։ և Ալէնի կամ Նէտի պէս դուլպաներ գողնալու արհեստն երբեք սովրեցուցած ես քարիի, ոչ, հաղար անդամ ոչ։ մէկ մարդ մ'անպատճառ իւր ընտանեաց կը նմանի այս կամ այն կողմէ։ և եթէ դու Տրիսքոյ մը լինէիր, չէիր վարաներ ձրիապէս բուրդ գուլպաներ ձեռք ձգելու՝ երբոր պէտք ունէիր և գրպանդ ալ դատարկ էր, ինչպէս որ չատ անգամ պատահած է քեզ։ Ի՞նչ ըրիր երբոր Վիթպլիս բանտ էր։ կը կարծե՞ս թէ Տրիսքոյ մը գիշերը նոթի պառկէր, ինչպէս որ դու պառկեցար։ եթէ ես հօրս զաւակը չլինէի, կրնայի՞ ջուրթակ, սրինգ, շեփոր և այլն ածել, առանց երբէք սովրած լինելու։ որովհետեւ հայրս նուագածու էր, ես ալ նուագածու եմ։ բնական է այս։ քեզ համար ալ բնական կը թուի որ պատուաւոր պարոն մը լինիս, և պիտի լինիս՝ երբոր դըստնենք զՏիկին Միլիկան։

— Եւ ի՞նչպէս։

— Ես միտքս դրած եմ։

— Ի՞նչ դրած ես։

— Ոչ, չեմ ըսեր։

— Ինչո՞ւ։

— Վասն զի եթէ սուտ կամ սխալ ելնէ։ . . . եւ պէտք չէ ուրախանալ անիրանալի յոյսերով։ Պէտք է որ այն գեղեցիկ Պէթնլ-կռիմի փորձը խրատ լինի մեզ։ մեր տեսած կանաչագեղ մարդագետինները ցեխի լիճեր էին։

Զայնդեցի, որովհետեւ ես ալ դաղափար մ'ունէի։

Արդարեւ շատ տարտամ, շատ չլիսթ, շատ երկչոտ և թերեւս աւելի միմարական էր, քան Մաթիայի դաղափարը, կ'ըսէի ես ինձ։ բայց նոյն իսկ այս պատճառաւ չեի համարձակեր պնդել որ ընկերս յայտնէ ինձ իւր դաղափարը։ ի՞նչ պիտի պատասխանէի եթէ ինձ իւր դաղափարը։ ի՞նչ պիտի պատասխանէի եթէ

(Շարունակի)

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(127)

ԷՖԹՈՐ ՄԱԼՈՅ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

17.

ՍՐԹԻՒՐԻ ՀՕՐԵՂԲԱՑԸՐ։ — Պ. ՃԷՅՄՍ ՄԻԼԻԿԱՆ

խօսքը քու վրադ էր, մտիկ ըրի։ բայց խօսակցութիւնն իսկոյն փոխուեցաւ։ — «Ձեր եղբօրորդին ի՞նչպէս է, հարցուց հայրդ։ — Աւելի լաւ է, այս անդամ ալ պիտի ազատի։ ասկէց երեք ամիս առաջ բժիշկներն յուսահատ էին անկէ։ բայց մայրը դարձեալ աղաւեց զայն իւր խնամօք։ շատ բարի մայր մ'է Տիկին Միլիկան։» — Անշուշտ կը հասկնաս որ այդ անունը լսելուս պէս, աւելի ուշադրութեամբ մտիկ ընել սկսայ։ — «Ուրեմն քանի որ ձեր եղբօրորդին լաւագոյն վիճակի մէջ է, շարունակեց հայրդ։ ձեր ձեռք առած միջոցներն անօգո՞ւտ են։ — Թերեւս առ այժմ, պատասխանեց պարոնը։ բայց չեմ կրնար հաւատալ որ Արթիւր ողջ մնայ։ հրաշք մը կը լինի, և հրաշքներն ոչ եւս այս ուշխարհէս են։ պէտք է որ անոր մեռած օրն, ապահով լինիմ ադոր վերադարձէն, և միակ ժառանգն ես լինիմ, Ճէյմս Միլիկան։ — Անհոգ եղիք, ըսաւ հայրդ, այդպէս կը լինի, խօսք կուտամ ձեզ։ — Վստահ եմ ձեր վրայ,» ըսաւ պարոնը։ Եւ քանի մը խօսք աւելցուց զոր լաւ չհասկցայ, բայց կրցածիս չափ կը թարգմանեմ, թէեւ անիմաստ կ'երեւին։ «այն ժամանակ կը տեսնենք թէ ի՞նչ պիտի ընենք։» Եւ դուրս ելան։

Այս պատմութիւնը լսելով, առաջին մտածութիւնս եղաւ ներս մտնել և Պ. Միլիկանի հացցնէ խնդրել հօրմէս, որպէս զի լուր ստանամ Արթիւրի և մօրը է իսկոյն հակցայ որ յիմարութիւն ուր խնդրել այնպիսի անձէ մը, որ [illegible] պասէր անհամբերութեամբ։ ասթիւն էր իմացնել Պ. Միլիկանի [illegible] լսած էինք։

Վիճակը բարւոքած։ Առ այժմ [illegible] ինձ համար։

18.

ԾՆՆԴԵԱՆ ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ

Մաթիայի հետ անդադար Արթիւրի, Տիկին Միլիկանի և Պ. Ճէյմս Միլիկանի վրայ կը խօսէինք։

Ո՞ւր էին Արթիւր և մայրն։ Ո՞ւր կրնայինք փնտրել, գտնել։

Պ. Ճ. Միլիկանի այցելութիւններն գաղափար մը ծնած էին մեր մտքին մէջ և հնարք մը թելադրած, որոյ յաջողութիւն ապահով կը թուէր։ որովհետեւ Պ. Ճ. Միլիկան անդամ մ'եկաւ կարմիր—Առիւծի բակը, շատ հաւանական էր որ երկրորդ և երրորդ անդամ ալ դար, քանի որ գործ ունէր հօրս հետ։ Անոր մեկնած ժամանակը՝ Մաթիա, զոր նա չէր ճանչեր, ետեւէն պիտի երթար, և այսպէս անոր տունը պիտի սովրէր, ծառայներուն հետ պիտի խօսէր, և գուցէ պիտի յաջողէր իսկ Արթիւրի քով ելնել։

Ինչո՞ւ չէ։ այս բան բնաւ անհնար չէր երեւեր մեր երեւակայութեան։

Այս գեղեցիկ յատակագիծն ոչ միայն դիւրութիւն կուտար ինձ ուզած ժամանակս Արթիւրը գտնելու, այլ և ուրիշ օգուտ մ'ալ ունէր որ զիս սրտատանջուելթենէ կ'ազատէր։

Գաբրի արկածէն և Մայր Պարպերէնի նամակէն ի վեր, Մաթիա, անդադար կ'առաջարկէր ինձ Ֆրանսա վերադառնալ։ այս առաջարկին ես ալ անդադար կը պատասխանէի թէ չեմ կրնար բաժնուիլ ընտանիքէս։ բայց այս պարտականութեան խնդրոյն վրայ չէինք կրնար հաւաձայնիլ, և մեր վիճաբանութիւնն ապարդիւն կը մնար, վասն զի երկուքս ալ մեր զգացմանց վրայ կը պնդէինք։ «պէտք է մեկնինք։» — «պէտք է մնամ։»

Երբոր իմ մտանջենաւոր «պէտք է մնամ»ս վրայ «Արթիւրը գտնելու համար» խօսքը կ'աւելցնէի, Մաթիա պատասխան չէր դտներ տալու։ Արթիւրի դէմ ըսելիք չէր կրնար ունենալ։ պէտք չէր որ Տիկին Միլիկան իւր տագերոյ դիտաւորութիւններն իմանար։

Պ. Ճէյմս Միլիկանի դալուն սպասելու համար առաւօտէն մինչեւ երեկոյ տունէն բացակայ դտնուելնիս Ֆէյացութիւն չէր։ բայց ժամանակը կը մօտենար, ուր փոխանակ ցնէներն երթալու փողոցներուն մէջ նուագածելու, գիշերներն երթալու պիտի պարտաւորուէինք, վասն զի ծննդեան տօնին օրերը նուագածութիւնք գիշերները կը կատարուին։ Այն ժամանակ երկուքէս մէկը ցերեկները տունը կենալով կրնայինք Արթիւրի հօրեղբօր գալը տեսնել։

— Եթէ գիտնայիր թէ ո՞րչափ կը փափաքիմ որ գտնես զՏիկին Միլիկան, ըսաւ ինձ Մաթիա օր մը։

— Ինչո՞ւ համար։

Բաւական երկար ժամանակ վարանեցաւ պատասխանելու։

— Վասն զի մեծ բարեսրտութիւն ցոյց տուած է քու վրայ։

Ցեղոյ աւելցուց։

— Եւ վասն զի դուցէ դտնել տայ քեզ քու բուն ընտանիքդ։

— Մաթիա՜։

— Դու չես ուզեր որ այս խօսքն ընեմ։ բայց հաւատա որ յանցանքն իմս չէ։ վասն զի անհնար է ինձ վայրկեան մ'իսկ ընդունիլ թէ դու Տրիսքոյի ընտանիքէն ես։ նայէ այդ ընտանեաց բոլոր անդամներուն երեսը, յետոյ քու երեսդ նայէ։ ձեր մազերուն դոյնին վրայ միայն չեմ խօսիր։ ունիս դու հաւուդ ձեռքերով Մասիսը Տրիսքոյ կերպաններուն կը նայի կանդեղի լուսով։ երբեք ննջած ես սեղանի մը վրայ ձեռքերդ տարածելով։ և Ալէնի կամ Նէտի պէս դուլպաներ գողնալու արհեստն երբեք սովրեցուցած ես քարիի, ոչ, հաղար անդամ ոչ։ մէկ մարդ մ'անպատճառ իւր ընտանեաց կը նմանի այս կամ այն կողմէ։ և եթէ դու Տրիսքոյ մը լինէիր, չէիր վարաներ ձրիապէս բուրդ գուլպաներ ձեռք ձգելու՝ երբոր պէտք ունէիր և գրպանդ ալ դատարկ էր, ինչպէս որ շատ անգամ պատահած է քեզ։ Ի՞նչ ըրիր երբոր Վիթպլիս բանտ էր։ կը կարծե՞ս թէ Տրիսքոյ մը գիշերը նոթի պառկէր, ինչպէս որ դու պառկեցար։ եթէ ես հօրս զաւակը չլինէի, կրնայի՞ ջուրթակ, սրինգ, շեփոր և այլն ածել, առանց երբէք սովրած լինելու։ որովհետեւ հայրս նուագածու էր, ես ալ նուագածու եմ։ բնական է այս։ քեզ համար ալ բնական կը թուի որ պատուաւոր պարոն մը լինիս, և պիտի լինիս՝ երբոր դըստնենք զՏիկին Միլիկան։

— Եւ ի՞նչպէս։

— Ես միտքս դրած եմ։

— Ի՞նչ դրած ես։

— Ոչ, չեմ ըսեր։

— Ինչո՞ւ։

— Վասն զի եթէ սուտ կամ սխալ ելնէ։ . . . եւ պէտք չէ ուրախանալ անիրանալի յոյսերով։ Պէտք է որ այն գեղեցիկ Պէթնլ-կռիմի փորձը խրատ լինի մեզ։ մեր տեսած կանաչագեղ մարդագետինները ցեխի լիճեր էին։

Զայնդեցի, որովհետեւ ես ալ դաղափար մ'ունէի։

Արդարեւ շատ տարտամ, շատ չլիսթ, շատ երկչոտ և թերեւս աւելի միմարական էր, քան Մաթիայի դաղափարը, կ'ըսէի ես ինձ։ բայց նոյն իսկ այս պատճառաւ չեի համարձակեր պնդել որ ընկերս յայտնէ ինձ իւր դաղափարը։ ի՞նչ պիտի պատասխանէի եթէ

նական կղերանոցաց հետ մայրաքաղաքով կուսանոցներ երևեւակայելու, և անոնցմէ Նոր-այր Տէր-այր բաժանումներ և ընկերումներ տեսնելու։ Սակայն կը փափաքի որ հինգերորդ դարու ոգւոյն նորոգումը տեսնէ՝ ուր երբեմն Մեսրոպի և Սահակայ պայծառ վարժապետութեան ձեռքէ Մովսէսներ, Եղիշէներ, Կորիւններ, Եղիշէներ ելն, դրիչ ի ձեռին Աստուածաշունչ կը թարգմանէին կամ կ'ընդօրինակէին։ Երեւակայել՝ որ մեր եկեղեցական և ազգային պատմութեան այս անմահ հրաշակերտ արձաններն իրենք իրենցմով չենուէին և ոչ վարժոցով՝ առանց պատճառի՝ արդիւնքի, և առանց մշակութեան՝ պտղաբերութեան յոյս ունենալ կը նշանակէ։ Թեթեւ անձրեւներն, ապաքէն, անհերկ և անմշակ հողէ սունկ կը պտղաբերեն, բայց ո՛չ թէ սուրբ հոգի ցորեան։ առանց վարժոցի եկեղեցւոյ մէջէն ալ ինքնաբոյս եկեղեցականներ կրնան ելնել, բայց սունկի պէս վայրի և անմարսելի կերակուրներ միայն կը լինին, և շատերը թոյն ալ կունենան, ինչպէս են այն կղերները՝ որ անձնուրացութեան ձեւոյ տակ՝ իւրեանց անձնիւրութիւնը պաշտելու համար կը մտնեն կրօնաւորաց կարգը։

Գալով այն տարբերութեան՝ յորում կը բաժանուի եկեղեցականաց դասը յառաջնորդ և յոմարէ՝ մեր եկեղեցին՝ հաւատարիմ մնալով Նիկիոյ Սուրբ Ժողովոյն որոշման՝ ամուրի եկեղեցական միայն եպիսկոպոսները կը ճանչէ, այսինքն այն պաշտօնեայները՝ որոց ծառայութեան հարկը շատ ընդարձակ է, այսինքն է եկեղեցւոյ շուրջը կամ ցանկապատը պահպանել, դրսէն եղած բարոյական և մտաւորական յարձակումները վանել, ներսէն Աւետարանի ոգին արծարծել, աւանդութեանց պահպանման պաշտօնեաներ կացուցանել, մէկ խօսքով հոգեւոր դինուորութեան գլուխը կենալով՝ կանոնաւոր մի սպարապետի պաշտօն կատարել։

Մովսէս երբ այս գերազանց պաշտօնին գլուխը պիտի անցնէր, եգիպտոս երթալու ճանապարհին վայ իրմէ բաժանեց կինն ու ընտանիքն և յետս դարձուց։ զի առաջնորդութեան կոչուած էր ժողովրդեան։ ընտանեաց թուլացուցիչ քաղցրութիւնը խոհեմութիւն սեպեց մերժել, թէպէտ և պարկեշտ ընտանիքն ամենէն անմեղ և հարկաւոր մխիթարութիւնն է։ վասն զի մրցման ասպարէզի մէջ սիրտը զգաղեցնող անուշութիւնը վայելելու ժամանակ չէր կրնար ունենալ։ Այս բնական հարկին ծառայեցին առաքեալք և անոնց յաջորդք մեր Գրիգոր։ Վրթանէս։ Սահակ։ Ներսէս Հայոց եկեղեցւոյն եպիսկոպոսները։ Նոյն և մի հարկին ծառայել և անոնց օրինակէն տարբերիլ կարելի չէ։ զի ոչ երկուց տերանց կարելի է ծառայել՝ առանց մէկը քան զմիւսն առաւել մեծարելու։ Նախնի եկեղեցւոյ նախակարգ պաշտօնեայք կամ եպիսկոպոսներ պարտաւոր էին ամուրի մնալ, ո՛չ թէ իբրու պատկեր լինելու գերազանց մի առաքինութեան, և անոր նմանողներ շատցնելու համար։ այլ վասն զի ծառայութեան հարկը տեղի չէր տար ընտանեսէր համեստութեան պարտքը վայելչապէս կատարելու։ ինչպէս մի սպարապետ՝ որ բանակի հետ ընտանիք շրջեցնելու դժուարութիւնը կը կրէ՝ պատերազմի ամէն գծերու գլուխ։ Յուսութիւնը յայտնի է՝ որ ամուրեաց եպիսկոպոսութիւն կը պատշաճեցնենք, և ոչ թէ եպիսկոպոսաց՝ ամուրութիւն։ Ս. Գրիգոր։ Ներսէս, Սահակ և այլք՝ ոչ թէ Հայոց եպիսկոպոս ըլալու համար կանխաւ ամուրի մնացին, այլ երբ եպիսկոպոսացան ամուրի մնալ ընտրեցին։ Այլ է կրօնաւորութիւնը կամ վանականութիւնը՝ որ ըստ ինքեան և ըստ ըստ կրնան աճեցեալ բարեպաշտութիւնը կամ ջերմեռանդութիւնն է ի խաչակրութիւն Աւետարանի, և այլ է առաջնորդութիւնն եկեղեցւոյ կամ եպիսկոպոսութիւնը։ առաջինն ինքնօրէն առաքինութիւն է, երկրորդն աստուածային և ժողովրդական կոչման հնազանդութիւն։ մին իւր անձին համար դէպ ի երկինք սանդուղ մը դնելու ջանքն է, միւսը մեծ բազմութեան առջեւն քալելով՝ քրիստոնէական զինուորութեան արշաւանքը յառաջ մղելու պարտքը։ Այս պարտուց որոշագործութիւն հակառակ են առաջնորդաց կամ եպիսկոպոսաց տուն և ընտանիք հոգալու, ընտանիքներէ անբաժանելի ապրելու, իրենց պատերազմի դաշտէն խուսելով մայր կամ եղբայր կամ ընկեր գտնելու առաքինութիւնները։ Մեծին Ներսիսի սեղանակիցները, ինչպէս ի պատմութենէ կը յիշեմ, իւր զաւակներն և սիրելիները չէին, այլ աղքատները, կոյրերը, կաղերը։ Նախարարները չէին իւր բարեկամներ՝ այլ մանաւանդ թագաւորէ թունաւորեցան։ Եպիսկոպոսաց համար առաջին պարտականութիւն է հաստատակամ աղքատ ժողովուրդը դարմանել, և մեծատանց յանդիմանութիւն ուղղել՝ որ չափազանց չմեկուսանան և չհեռանան աղքին ընդհանրական շրջանակէն, շատ բարձրէն նայելով իրենց եղբարց վրայ՝ չնչին և արհամարհելի չհամարեն փոքրերը։ որոց ամենքն ալ մէկ նախախնամութեան կամ պահապան հրեշտակի խնամք կը վայելեն։ Քրիստոսի առաջին պաշտօնն աղքատաց աւետարանելն էր։ եպիսկոպոսք այս պաշտօնին ծառայել պարտաւոր են և ոչ թէ մեծատանց պէս աշխարհօրէն ապրելու փափագներով գայթակղութիւն բանալ եկեղեցւոյ մէջ։

Եպիսկոպոսաց ձեռին տակ պէտք է լինին այնպիսի կրօնաւորներ՝ որ յաշխարհէ ինքնակամ հեռացեալ առաքինութեան և գիտութեան միայն կը պարապին։ Այս կրօնաւորաց մէկտեղ գալով ընկերանալէն վանքերը գոյացան։ Եպիսկոպոսք իրենց ընդարձակ ծառայութեան մէջ այս կրօնաւորները կը գործածէին։ և որովհետև ամուսնանալէ յետոյ, այր և կին հաւասար առաքինութեամբ իրարմէ բաժնուելու անման անձնուրացութեան օրինակը դիւրին բան չէր գտնել, վասն որոյ եկեղեցին եպիսկոպոսաց ձեռին տակ մշակեալ սրբութեան և իմաստութեան կողմանէ նշանաւոր եղող կրօնաւորներէն կը կոչէր իւր առաջնորդը կամ եպիսկոպոսը։

Հին ատեն գիտութիւն և կրօնք իրար խառնուած բաներ էին, այնպէս որ գիտնականները կրօնական էին և կրօնականները գիտնական։ Պղատոն ի գիրսն Տիմէի՝ որ յաղագս աշխարհաստեղծութեան՝ ըսած է։ Աստուածաբերը նմանապէս է։ իմաստասիրութեան զարգացումը կամ որ նոյն է՝ ամէն առարկայ իւր յատուկ նշանակներով իրարմէ բաժանելու և այնպէս ճանչնալու գիտութեան յառաջադիմութիւնը կրօնքը զատեց գիտութենէ։ Սա բաժանուելով իւր հին բարեկամէն՝ յառաջ վազել սկսաւ։ իսկ կրօնքը, կը կարծուի թէ ծայրայեղ աւանդասիրաց անհեռատեսութենէն շղթայուած կեցաւ իւր նախկին փատերուն մէջ։ բայց ո՛չ։ ճշմարիտ գիտութեան ամբողջը միշտ բարեկամ և միշտ ընթացակից է քրիստոնէական կրօնքի։ սխալ կը տեսնեն թէ՝ դրական շարժման զինուորներ իւրեանց բովանդակ ջրաստրոնեամբ։ և թէ՝ գիտութեանց փորձառականէն երկիւղ ղգացող վարդապետք՝ իրենց պնդակամ խղճահարութեամբ։ Եկեղեցականաց համար դպրոց պէտք է որ յաջողիմք ուսուցանել կրօնաւորական կարգի փափագողներուն թէ՝ քրիստոնէական կրօնքը թէ՝ իբր վարդապետութիւն և թէ՝ իբր եղելութիւն ո՛չ միայն երկիւղ չունի գիտութենէ և փորձառութենէ, այլ մանաւանդ օգուտ պիտի գըտնէ։ եթէ սա սկզբունքը ընդունիմք մեր գիտնական հետազօտութեանց մէջ՝ թէ յայնժամ միայն հակառակ են միմեանց գիտութիւն և կրօնք՝ երբ մեր թերի փորձառութիւնն իւր վերջին սահմանը գտած կ'ենթադրեմք։

Կղերականաց համար դպրոց ունենալու եմք՝ ո՛չ թէ չինելու համար կարգ մը անխորհուրդ և լոկ հալուածոյ արարածներ, ինչպէս են Հռոմէականաց Սեմինարաններ, այլ ազատ կամօք մենական կենաց փափագող ինքնանուէր երիտասարդներ կրթել ի գիտութեան և յԱստուածպաշտութեան, որպէս զի ունենամք այնպիսի եկեղեցականներ՝ որ բարոյական սրբութեան հետ ընդարձակ գիտութիւն և այսպէս արժանիք ունենան կանգնելու մեր զինուորեալ եկեղեցւոյ գլուխը։

Գալով միւս կարգին՝ կամ ամուսնաւոր եկեղեցականաց, Տիրայր կը կարծէ թէ ատոնց ծառայութիւնը բարձրանալով՝ մեր քահանայքն ոչ եւս ստորուկ գաւառօնացի կը մնան՝ այլ պատուական ղեւտացիներ։ ապրուստ, պարտ, պաշտօնավարութիւն, ակնկալութիւն կը բաւուքեն, կ'ըսէ Տիրայր, մեր քահանայից անկեալ վիճակը։ Նոյն է ասել թէ Աստուած և մամոնայ մէկ ծառայ պէտք է գործածեն։ Աստուած երբ Մովսէսը ղրկեց յառաջնորդութիւն և յազատել Իսրայէլի ժողովուրդը Եգիպտոսի դերութենէն, Մովսէս չպահանջեց որ Աստուած իրեն ձեռքը մեծ հարստութիւն մը տայ, այլ ուղեց որ խորապէս գիտնայ՝ թէ ո՞վ է դէմ ելլողը կամ ի՞նչ յատուկ անուններով կրնայ ճանչցուիլ Իսրայելացւոց՝ զինքը ղրկողը։ Այսպէս ալ եկեղեցական մը, ամուսնաւոր կարգէ ելլայ, ամուրի կարգէ ելլայ, պէտք չունի ո՛չ ապրուստի և ո՛չ պատուոյ, այլ պէտք ունի խորապէս գիտնալու թէ՝ ո՛վ է որ ժողովրդեան վրայ կարգեց զինքը, և ի՛նչպէս կրնայ զայն ընդունելի ընել ժողովրդեան։ Ամէն ապրուստ, պատիւ, ակնկալութիւն և այլն ամենայն։ — Մի՛ զարմանաք, կ'ըսէ առաքեալը, թէ ինչո՞ւ Աստուծոյ խօսքն այսչափ անկած կը լինի, զի ո՛չ ամէն Իսրայելացի՝ իրօք Իսրայելացի է, և ո՛չ ամէն Աբրահամեան՝ իսկապէս զաւակ Աբրահամու է։ Այսպէս ալ մի՛ զարմանաք՝ որ քահանայք ապրուստ չունին, զի իրենք ալ հոգի ապրեցուցնելէ աւելի մեռցունել սովորած են։ մի՛ զարմանաք՝ որ պատիւ չունին, զի քահանայութեան պատիւը պահելու տեղ՝ զիրար բամբասելով կը համարին բարձրանալ առաջի ժողովրդեան։ մի՛ զարմանաք որ ակնկալութիւն չունին, զի Աւետարանի բարձր ակնկալութիւնը ժողովրդեան սիրելի ընելու գիտութիւնը չունին։

Եկեղեցականաց դպրոց պէտք չէ, կ'ըսէ Տիրայր, այլ՝ եթէ նիւթական յաջողութիւն տրուի՝ ամէն բան կարգի կը մտնէ, որ հաւասար է ըսելու՝ թէ եկեղեցականութեան դուռը հանրաձակ բաց ընել պէտք է աշխարհասիրաց առջև, կամ որ նոյն է՝ աւելի լաւ է՝ որ եկեղեցին այլ առաջակայ լինի քան թէ տուն աղօթից առ Աստուած։ Սակայն, ո՛չ։ գիտութիւնը և գիտնական ծառայութիւնը միայն նիւթական բարձրացունել մեր քահանայից դասը։ Բոնդ՞ոս Փիլիպպոս եթէ կարող չը լինեը մեկնելու մարգարէութիւնը՝ որոյ վրայ հետաքրքիր եր թագաւորական ներքինին՝ տարակոյս չկայ թէ պիտի չկրնար քովը նստել կառքին մէջ։ Այսպէս, եթէ գիտնական քահանայք իրենց պաշտօնին գիտութիւնն ու գործնական կերպը՝ անշուշտ պիտի կրնան ժամանել ամէն պարծելի բարձրութեան։

Որքան եկեղեցականաց համար դպրոց պէտք է։ գիտութիւն և կրթութիւն կը պատրաստէ անոնց ամէն բարձրութիւն, իսկ նպատակեալ քահանայութիւն անարժան է Աստուծոյ կոչման։ սոխի և մսոյ ճաշակով մանանայի վրայ ինկողները՝ քիչ ժամանակէն կը գանին։ Տգէտ պաշտօնեաներէն բարիք յուսալ խելքի դէմ է, ինչպէս նաեւ խառնակ խղճով՝ կամ Աստուած և մամոնայ իրար կապելով քահանայութեան նուիրուելու համարձակութենէն։ Պարծանք մեր այս են, կ'ըսէ առաքեալը, Քրիստոսի Խաչի մոտ։

ԱՍՈՂԻԿ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Հանգուցեալ մեծանուն Գ. Խորկիզ Զարիֆիի լծակիցն՝ Ազնուափայլ Տիկին Հէլէն Զարիֆի՝ հետեւեալ շնորհակալեաց նամակն ուղղած է մեզ մեծ ազնուութեամբ։

Պարոն Տնօրէն,

Թոյլ տուք ինձ յայտնել ձեզ երախտագիտութիւնս՝ այն մեծարանաց համար, զորս Ձեր պատուական թերթին մէջ մատուցիք յաւէտ ողբացեալ ամուսնոյս յիշատակին։

Իւր ազնիւ առաքինութիւններէն ներշնչեալ, ինչպէս նաեւ իւր մեծ օրինակներէն, զորս մինչեւ իւր վերջին վայրկեանները տալէ չդադրեցաւ, իւր բոլոր ընտանեաց սիրան յուզեցիք։ Ուստի շնորհակալ եմ Ձեզ ո՛չ միայն յանուն իմ, այլ եւ յանուն որդւոցս եւ աղգականաց։

Նոյնպէս հաճեցէք, Պարոն Տնօրէն, Ձեր թերթին միջոցաւ մեր երախտագիտութեան զգացումներն հաղորդել ամէն անոնց՝ որք բարեհաճեցան վշտակից լինիլ մեզ, եւ որք մինչեւ ի գերեզման մեր սիրելի հանգուցեալին ընկերակցելու մասին իրենց ցոյց տուած յօժարութեամբ փայլուն եւ բարեպաշտ յարգանք մը մատուցին նորա յիշատակին։

Ընդունեցէք, Պարոն Տնօրէն, իմ խորին ակնածութեանս հաւաստին,

30/11 ապրիլ 84 ՀԷԼԷՆ ԶԱՐԻՖԻ

Ա. Ո. Ա. Կ

Ա. Երեփոխան ընտրոյ

ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՈՒՂՑԵՐ

Ըղտապան Տատիկոնին
Օրն հասաւ, օրն իր մահին,
—Բայց մահը բան մը չէր,
Անդէնի մեծ ան էր,
Որ իր սիրտը կը տանջէր։
« Ես քեզ մատաղ, ամա՛, մեծէկէ՛,
Ո՞վ մահ, տուր ինձ օրիկ մը դէթ.
Հէլալ առնում ամենէն ես,
Յետոյ դիս տար սուտ աշխարհէս։ »
Մինչեր մահն էլ գուշ սիրտ ըսեա
Ունի եղեր, որ դայս ժղլեց.
« Տէրն է տուել ինձ այս պաշտօն
Դժար, դաժան, ա՛ Տատիկոն,
Հազար տուն տեղ թափառելէս
Սէր խորշէի, չատ հեղ դիտեա,
Յուղտիդ քամակ կը ցատկէի,
Հոն ես ի նիստ վայելէի,
Ի՞նչ լաւ էէ՛ֆով
Հանգիստ ու զով։
Օրիկ մ'օրանց տրտունջ մ'անգամ
Զը հանեցիր, ո՞վ բարեկամ,
Այս երախտեացդ փոխարէն ես
Մինչեւ եօթն օր տամ ատեն քեզ »։
Տատիկոնին կամքն էլ այս էր,
Ա՛ օր ունէր. ուստի վազեր,
Դուռ ու դրկից կոչէր ձայներ.
« Հէլալ արէք, օրս է հասել.
Լոյս աչերուս մութն է հասել.
Հէլալ արէք իմ աղբրտիք,
Ձեր կերել եմ աղն ու հացիկ.
Բարով կացէք մարդ կին հաւասար,
Կերթամ ճամբայ դառն ու դիժար,
Ինձ ձեր աղօթք տուէք պաշար
Հետիկս տանիմ հոգւոյս ի ճար։ »
Հէլալն առաւ, Տատիկ գոհ էր,
Մահու ահէն ալ հոգր չէր.
Բայց նորէն խիստ տխրեցաւ
Երբ յանկարծ այս միտքն ընկաւ.
« Հա լսել եմ ես Սուրբ Գրքէն,
Թէ Տէր վրէժ առնու մարդէն,
Որ չարչարէ յանիրաւի
Պահնոս հլու իւր կենդանի։
Մի գուցէ ո՞հ ես էլ լինիմ,
Անիրաւած ուղտերուս իմ »։
Ուստի վազեց, ուղտեր չարեց,
Նոցա առջեւ չոքեց կրկնեց.
« Հէլալ արէք ուղտերս աղուր,
Ես անդէնի եմ ուղտերս,
Սխալական մարդուկ եմ ես,
Գուցէ մէկ վիշտ տուած եմ ձեզ.
Հէլալ արէք, թէ մէկ վշտիկ
Տուել եմ ձեզ, ուղտերս ջոջկին։ »
— Այս միջոցին մահն էլ եկեր
Նիստ ի մէկ ուղտ՝ մտիկ կ'անէր —։
Իսկ ուղտերուն ջոջն անգին
Պատասխանեց Տատիկոնին.
« Բարով երթաս, հազար բարով,
Անդէնի մէջ պսակուիս փառքով.
Աւաղ, եղո՛ւկ, օրդ է հասել,
Ո՞վ կարող է քեզ ինչ ասել.
Մեզ կիլիկով (*) կուշտ պահեցիր,
Եւ բեռներ էլ թեթեւ տայիր,
Թէեւ մեր խելք հիշ չէր հասնէր,
Թէ սա մահուն դուռ երբեմն էր
Կը թողէիր, որ իր բեռներ
Վէր մեր դընէ
Ըզմեզ ճնչէ։
Այս ալ հոգ չէ, հարկաւ մահու
Դժխեմ գէմքէն վախնալէդ դու
Կ'ըստիպուէիր
Առնել զայդ էր։
Բայց բան մը կայ որուն համար
Գէշ ուլ... ... ... չէ՞ր
Շարան շարան երբ վեհաբար
Քեզ հետ գնայինք՝ ի տար աշխարհ,
Դու առաջնորդ մեր սոյն կարգին
Ո՞վ դընէիր, վայ մեր մեղքին,
Մեր պզ պզուն գէթ հանմատ
Ոչ թէ ահեղ նժոյգն արաբ,
Կամ նորա նման մէկ անասուն
Հակայ, քաջբոտ եւ իմաստուն,
Այլ մէկ ազեղ ու զանդաղ,
Լեզուս այլ եւս, ոչ, աւա՛ղ,
Ցառաջ չերթար, եւ էր երթայ,
Գէթ ըսուելիք բան մ'էլ ըլլայ։
Այս յանցանքիդ ներել չէ հեշտ
Ո՞վ Տատիկոն, տէ՛ր մեր պարկեշտ,
Պատիւ ըսուած բանը կարծես
Մի՞թէ երբէք ծանօ՞թ չէ մեզ։
— Ամա՛ն ուղտերս, շատ կ'աղաչեմ
Ձեր ոտներու ես հոգ լիզեմ,
Ըսէք, ո՞վ էր Ձեր կարգի
Այդ առաջնորդն վատ ազգի։
Միաձայն ուղտք ամէն
Բղաւեցին նոյն ատեն
« Էշը, է՛շը,
Անասուց էն գէշը »։
Եւ՞, Տատիկ ձայնեց,
Եւ, հոգին փչեց։
Երբ դայս լսեց մահն ուղտերէն,
Սկսաւ ժղլել ծիծաղելէն,
« Ի՞նչ անէր խեղճ էշը,
Երբ ուղտերն են գէշը,
Ի՞նչ անեն խեղճ ուղտերը,
Երբ կարճ է իրենց խելքը,
Ի՞նչ անէր Տատիկոնը,
Երբ առաջնորդ նժոյգն ունէր,
Ի՞նչ անէր քաջ նժոյգը,
Երբ ինք պիտի բերէր մահը,
Ի՞նչ անէր նոյն իսկ մահը,
Երբ ուղտերուն առնէր հեւքը։
Ո՞ւր տանէր այդ հեւքը,
Ո՞ւր դնէր այդ բեռը։ »

Վանան Լաբրաչեր Տ. Մինասեան
Պարտիզակցի

1884 մարտ 28 Գումգափու

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ազէյին Տնտեսական Խորհրդոյ

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է, կեդրոնական և թաղային միացեալ տրոց կանոնադիրն, հակառակ ազգային վարչութեան ջանից և փորձերուն, երեք տարիներէ ի վեր մայրաքաղաքիս թաղ. խորհրդոց կողմէ անդործադրելի թողուելուն պատճառաւ կեդր. մտուկը մեծապէս ընդասուած, և հետեւաբար թաղ. ժողովոյ որոշմամբ սկսուած է ըստ նախորդ դրութեան հաւաքուիլ նաեւ 1883—84 տարւոյ ազգային տուրքն, ինչպէս կը դանձուէին արդէն յետնեալ տարիներու տուրքերն։

Արդ՝ Ազգ. Վարչութեան Տնտես. խորհուրդն ներկայ պաշտօնական ծանուցմամբ կը ինդրէ Պատուարժան Ազգայիններէն, որ ի ներկայանալ հաւաքչաց, բարեհաճին հատուցանել իրենց ազգային տուրքն, ընդունելով փոխարէն Տնտես. խորհրդոյ կողմէ վաւերացեալ օրինական ընկալագիրն, և այսպէս մասնակցելով ազգային ծախուց, իրենց աջակցութիւնն մատուցանեն կեդրոնական վարչութեան, որ աներկմիտ է թէ, իւրաքանչիւր ազգային անհատ յօժարակամ պիտի պատասխանէ սոյն հրաւէրին, և պիտի [illegible] դատուցանել իւր ազգային տուրքն, իւր Սահմանադրական պարտաւորութեանց համաձայն։

28 մարտ 1884 (Կնիք)

ՏՈՒԹՈՐ ՃԷԼՈՒԼԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ իւր յանախորդաց ամէն կերպով դիւրութիւն ընծայելու համար այս անգամ իւր հիւանդ ընդունելու տեղը փոխադրած է Գալաթիա, Քօմիսիօն խանի դրան դիմացը, Խավեար խանի դրան կից թիւ 13 տունը, ուր ամէն օր պիտի գտնուի, Էէրէն մինչեւ երեկոյ, Գաղղիական, միդանցքարորդման եւ ամէն կարգի ծննդական գործարանաց վերաբերեալ ախտեր դարմանելու՝ որք են իւր մասնագիտութիւնն։

ԴԱՐՄԱՆ ՋՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Տօքթէօր Միհրան էֆէնտի Կրճիկեան ըստ առաջնոյն կը շարունակէ ամէն օր ժամ 8 էն 10 ը, Կ. Պոլիս կամուրջին դիմաց, Քիւչիւքեան եղբարց դեղարանը, իրեն դիմող հիւանդները ընդունելի, մասնաւորապէս ՋՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ենթակայ եղողք։ Կիրակի օրերն ալ մինչեւ կէս օր իւր տան մէջ, Պէշիկթաշ Եէնի-մահալլէ Բօսթա-Հատտէսի թիւ 48։

ՓԱՍՏԱԲԱՆ ԱՍԱՍԵԱՆ ՄԿՐՏԻՉ ԷՖ.

Իւր գրասենեակը Գալաթիա Վայվոտայի դիմացը Իզմիրլի օղլը խան թիւ 2 փոխադրած է։ 3—3

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Դրամագլուխ 1,852,000 Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ 245,682 „ „

LONDON AND LANCASHIRE

ԼՕՆՏՕՆ ԵՒ ԼԱՆԳԱՇԱՅՐ

Սոյն ընկերութիւնն չափաւոր գիներով ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կընայ ընդունիլ, Բերայի, Ղալաթիոյ, Պօլսոյ եւ մօտակայ գիւղերու մէջ, գիներու եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն առ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ԻԹՈՒՐՔԻՈՅ
Ր. Ֆ. ՐԱՈՒԹ
Ղալաթիա, Հալաճեան խան 16—17
ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ
Ց. ԱՍԱՏՈՒՐ
Կ. Պոլիս, կամուրջի գլուխ, Եէնի-Ջամի 32

Օ.մ. Ընդհ. Պարտաց Բողոքական հասարակաց Վարչութեան և Թուրքիոյ Ժիւխուրի շահագրգիռներուն

ԱԶԳ ԱՌ ԾԻԱՎԱՃԱՌՈՒ

կը ծանուցուի ծխավաճառաց թէ՝ ըստ հաճոյս, կամ իրենց քով մնացեալ ծխախոտներու վաճառումը շարունակելու համար, և այս պարագային մէջ ծխախոտի շահագրգռական Բէժիի արտօնութիւնն հարկ է ստանալ, որ յատուկ Պանդուռ մը պիտի փակցուին յիշեալ ծխախոտներուն վրայ, եւ կամ իրենց ծխախոտները Բէժիի թողլով՝ իրենց վճարած Մէրտէնի և Պանդուռի տուրքն ետ առնելու համար հարկ եղած ձեւակերպութիւնք հետեւեալք են.

Երկուշաբթի օրն, ապրիլ 2/14, և եթէ հարկ լինի, յաջորդ օրերը, մինչեւ այն ատեն բաց մնացած ծխավաճառի խանութներուն մէջ գտնուող բոլոր ծխախոտներուն ցանկը պիտի չինուի նոյն իսկ խանութին մէջ և ձեռամբ երկու պաշտօնէից, որոց սրս Սոս. Էրդէ. պարտուց վարչական խորհուրդն և միւսը ծխախոտի շահագրգռական Բէժին պիտի ներկայեն։

Այս երկու պաշտօնէից գործը դիւրացնելու համար կը խնդրուի ծխավաճառներէն որ այժմէն դասակարգեն իրենց ունեցած ապրանքները՝ տուփերու կամ ծրարներու տեսակին և պարունակութեան համեմատ։

Եթէ ծխավաճառը Պանդուրի և Մէրտէնի տրոց յետոյ վճարումը նախամեծար համարի, Պանդուրին համար պիտի ստանայ այն գումարն, որ այդ Պանդուրին վրայ նշանակուած է իբրեւ սպառման տուրք, այսինքն, զոր օրինակ, Ֆրդ տեսակէն 1 քիլոկրամնոց ծրարին համար 11 1/2 ղրուշ և այսպէս շարունակաբար, ինչպէս նաեւ Մէրտէնի տուրքը, այսինքն մէն մի քիլոկրամի համար 3.90 ղրուշ։

Երբ պաշտօնեայք ներկայանան, ծխավաճառը պէտք է յայտարարէ թէ կ'ուզէ՞ շարունակել իր քով մնացեալ ծխախոտց վաճառումը։ Այս պարագային մէջ յիշեալ ծխախոտներուն վրայ իսկոյն և ձրիապէս Պանդուրներ պիտի փակցուին Բէժիի պաշտօնէին կողմէ։

Կ. Պոլիս, 20/11 ապրիլ 1884

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ԲԷԺԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԱԶԳ ԱՌ ԾԻԱՎԱՃԱՌՈՒ

Թուրքիոյ ծխախոտի Շահակցական Բէժիի Ընկերութիւնը կը ծանուցանէ ծխավաճառաց, թէ 1300 տարւոյ համար իրենց ծխախոտ վաճառելու արտօնագրերը Բէժիի ներկայացուցած ժամանակ կրնան իրենց պէտք եղած ծխախոտները գընել ընկերութեան մթերանոցներէն.

Կ. Պոլիս . . . Շահզատէ-Պաշի, Տիրէգլէր-Ալրաը.

Ղալաթիա . . . Վոյվոտա փողոց.

Իսկիւտար . . . Նաւամատոյցը.

Ապրիլ 2/14 ին առաւօտեան ժամ 12 էն և հետեւեալ օրերը 1 1/2 էն սկսեալ։

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլիս 30/11 ապրիլ 1884

ԱԶԳ

Թուրքիոյ ծխախոտի Բէժիի վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ Բէժիի ընկերութիւնը 1884 ապրիլ 2/14 ին գործի պիտի ձեռնարկէ։

Կ. Պոլիս 11/23 յունվ. 1884

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՇ

Ընդ դէմ Անէլոյ, Կ. Պոլսոյ և Օրէնսյէ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալղանս	2,000	Լէբանդրս	4,500
Անդելը	3,000	Մարիկս	4,300
Աբէս	1,300	Մարսէլ	2,500
Պասանս	3,500	Մէլը	2,000
Պորտոլան	2,200	Նէրս	2,000
Պրավս	2,000	Օրէլլը	5,000
Գէյրս	2 600	Օրլեանս	3,000
Գուլէթս	2,500	Օրդանդս	4,500
Գասկս	2,100	Օրդս	2,000
Գասրս	2,000	Բասէթէ	1,200
Գասս	2,700	Բասէրս	3,200
Տէրս	2,500	Բասդեր	1,700
Տօմնս	1,800	Բէրս	2,800
Տրաէս	2,600	Բիլլրս	4,400
Էրասս	2,600	Բիլլրս	3,200
Ֆալսն	800	Բօլլը	3,000
Ֆէրս	1,700	Բօմնս	5,500
Ֆլորինէ	1,600	Բօրս	3,500
Կալէթս	5,500	Սալերնս	4 000
Կէրանս	2,200	Սաբէթ	2,000
Կօրդ	1,800	Սէլլէ	2,000
Կրասս	2,200	Սարդինս	4,500
Հանս		Թասս	1,200
Հէրս	2,000	Թ. Ռոլլը	3,000
Հէրմալէ	3,000	Թէնէր	1,500
Հէրմէրդ	1,200	Թօլլս	2,800
Ճէնս	2,300	Քանդս	3,600
Քէլս	2,000	Եէրս	3,600
Քօզը	2,200	Զէրդ	1,000
Լէս	2,000	Զէրս	140

Թոլլս շոգենաւն ապրիլ 5ին Օտէսա ուղեւորեցաւ։

Քանդիս շոգենաւը, նաւ. Հորնսպի, ապրիլ 6ին Լոնտոնէն մեկնեցաւ Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի համար, եւ ապրիլ 24ին մայրաքաղաքս կ'սպասուի։

Քօլլս շոգենաւն ապրիլ 18ին Անգլիայէն մեկնելով մայրաքաղաքս պիտի գայ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17–18, Քիւչիւք Միւլէթ խան
Ղալաթիա։

ՔԻԻՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՇ

Ուր է ոգին տանի մ'անգամ կը բանին Լիվերբուլ և Մէլբուրնի դիմաց.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանթ	7,000	Մալթա	3,000
Ադրիա	3,000	Մարսէյ	2,500
Ալէքսիս	3,000	Նանթ	2,500
Պորնիա	4,600	Բալանթա	5,000
Պոմերանիա	3,800	Բարիթա	3,200
Պոլտէ	2,500	Բալթիք	3,000
Պրինթիզ Բրան	1,200	Սեբէլա	7,800
Սեգալանթ	5,000	Սէրդ	4,600
Քարթաճանիա	4,700	Սարնիա	3,000
Շերպուրգ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեվերա	2,500	Սէրան	3,000
Կուլէթ	4,000	Թարիթա	3,000
Քեբեք	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարսիլ	3,000		

Քեբեք շոգ. նաւապետ Ճոնէս, աստ հասաւ Լիվերբուլէն եւ ի մօտոյ վերադարձին Լիվերբուլ պիտի ուղեւորի։

Սաստրագրելու արտօնութիւն ունի ճանրորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրընտրոյ տակագներով.

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՇ

Ուր կանոնաւորապէս կը բանին Լիվերբուլ և Աբերդինի դիմաց.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալբիոն	2,500	Ֆավնեան	3,700
Ալ. Զասեան	2,500	Ֆլորինեան	3,700
Անդալուզեան	2,500	Ֆլավեան	3 700
Արիեան	2,500	Իսպրեան	5,500
Աբասեան	3,700	Իլլիրեան	4,500
Պավրեան	6,000	Իսդրեան	5,500
Պոլիրեան	6,000	Լիսպեան	2,200
Քարթիեան	800	Լիվերբեան	2,500
Սարդինեան	2,000	Լիսպան	800
Տորոս	700	Օքսրիս	700
Էճիպտոս	3,700	Բիբրեան	3,800
Ֆասեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆալերնեան	3,700	Վիրջինեան	6,800

Ֆլավեան շոգենաւը, նաւապետ Արմսթրոնկ, ամսոյս 16ին ընդհանուր վաճառքով աստ կ'սպասուի։

Արիեան շոգենաւը, ամսոյս 20 ին մայրաքաղաքս կ'սպասուի։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվերբուլի եւ Պոսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատերք, Պարոնայք Ֆրէտ. Էյլանտ եւ ընկ. Լիվերբուլ

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերբուլ և Մէլբուրնի դէպ՝ քանոնաւորապէս շոգենաւ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբոս	4,200	Ռուբէն	3,000
Ֆարս	4,000	Նէբէնի	3,000
Օսմանլի	4,000	Բէրս	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Ադանդրէ	1,700
Թեպե	3,250	Լորենս	800
Մանպալ	3,250	Օլինթա	800
Նէրս	3,250	Սեսիլ	750
Մարեսֆին	3,250		

Ֆարս շոգ. նաւապետ Գուբբը, ընդհանուր վաճառքով Լիվերբուլէն աստ հասաւ։

Վերոյիշեալ շոգենաւը շքեղապէս յարդարուած են ճանրորդներու համար.

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՒԼ եւ ԸՆԿ.
Գործակատար
Մէյսանլըգ սոգաք, Պոլիս

Ցնօրէնութիւն, Լիվերբուլ,
ՃԷՕՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սթրիդ, Լիվերբուլ

Գործակալներնիս

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէյրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթալ եւ Ընկ
Դարդանել	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ Ընկ
Զմիւռնիա	Պ. Ռ. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ռ. Բէդրոբուլոյ

1

ՍԻՐՕ Է ՏՐԱԾԷ

ՏԻՒ ՏՈՌԹ. ԺԻՊԷՐ

Փարիզի Սէն Լուի հիւանդանոցին բժշկապետ եւ Ֆրասայի բժշկական ճեմարանին անդամ Տոքթ. Ժիպէրի այս չուրուպն եւ շաքարն ամեն տեսակ մորթային հիւանդութիւններն եւ արեան ապականութենէ յառաջ եկած ելունդներն, խոյլերն ու վերքերն հիմնապէս կը բուժէ եւ մինչեւ ցարդ գտնուած որ եւ իցէ դեղերու ազդեցութեան դէմ կեցող ախտերուն հետքը կը ջնջէ։

Շուրուպներուն բուժիչ զօրութիւնը շաքարներուն մէջ ալ ամբողջապէս կը գտնուի. եւ այս վերջինները մանր լինելուն պատճառաւ, դիւրագործածելի եւ ախորժահամ են, եւ յոյժ յարմար տիկնանց, ուղեւորաց եւ յոյտնապէս դարմանուիլ չուզող անձանց։

Կը գտնուի Փարիզ, Քէրի փողոց, 31, Պուլթինեի եւ Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց քով։ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ղալաթիա մաքսատան դէմ, Պ. Զէրվաթիի վաճառանոցը։

5

ՍԻՐՕ Է ԼԱ ԲԱԹ ՏԸ ՎՕՔԼԷՆ

Հարբուխի, դուսի, պրոնշիթի, հազի եւ կոկորդի հիւանդութեանց արագ դարման է սոյն շուրուպն եւ շաքարը։

Կը գտնուի Փարիզ, 31, Քէրի փողոց, եւ ամեն գլխաւոր դեղավաճառաց քով։

Կեղծէն զգուշանալ։

7

ՊԻԻՔՍԻՆ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գանկային մորթի տկարութիւնն եւ մազերու անկումն արգիլող բոմատա։

ԲՕՄԱՏ ՏԷԼՕՐԻԷ

Գլխու եռքի, թեփերն եւ մազերու անկումն արգիլող բոմատա։

Կը գտնուի Փարիզ, Քէրի փողոց, 31, Տէլօրիէ դեղարանն եւ ամեն դեղավաճառաց եւ հոտավաճառաց քով։

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ԶԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Եէնի ճամի Բօսթանճէին դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մօտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. նաեւ այլ եւ այլ ընտիր քսենեաքներ (ֆին շամպաներ) հատով եւ մտուկով կը տրուի։

Յիշեալ Դեղարանն ամեն օր Տօք. Տատրեան առտունները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին։ 39

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայէ և Բոնիէ դէպ՝ կանոնաւորապէս քանոր

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բոռդի պիտի երթայ Լ'Աբրէնի շոգենաւն, որ ապրիլ 6ին Մարսիլիայէն եւ ապրիլ 12 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լ. Մէնէրէլ, որ ապրիլ 12ին պիտի մեկնի։

Նաւուղէնքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈՔԷ ԲԸՊՈՒԼ
Մոսհանէ փողոց, Թիւ 141

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՑ

ՍԱՔՍՕՆԻԱ ԲՐԷՃԻԱ

ՍԱՑՏԸԼ ԵՒ ՆԱՈՒՄԱՆԻ

ORIGINAL GAKONIA REGIA SCHIEF & NAUMANN, DRESDEN

Սոյն նշանաւոր մեքենային զանազան նմանողութեանց դէմ հասարակութիւնն ապահովելու համար, իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ սոյն գործարանի նշանը դրուած է։

26—14

Գործակալ է Թուրքիոյ ԷՄ. Ի. ՄԷՐՃԱՆՕՖ

ԱՑԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կ'ընէ գործածողները։ Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանն համար անհրաժեշտ է այս, քան զի կ'առատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կ'ընէ գլխու կարծր մազը։ Որ եւ է պատճառաւ դունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ, թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փըտած է)։ գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կ'անհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչադէմ կերպարանք մը կ'ստանայ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն։ Անուշահոտ ջուր մ'է, չիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունն ի Ղալաթիա կոստանդնուպոլսոյ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիոյ Զ1 մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա Ճ ամիս, ղրշ.	109,7/8 առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » ֆր.	22,92 1/2 առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Գոնս. գրցուկցաւ	10,17
բացուկցաւ	10,15
կէս օրին	10.15
Եգիպտ. միացեալ բաց. սակի	75,50
Բաւմէլիի երկաթուղի	50,50

Անգլ. լիր

Սօսիէթէ ժէնէրալ	4, 8
» Օթոման	3,56
Կ. Պոլսոյ Գանքան	6,12
Քրէտիտ ժէնէրալ 6%	Օսմ. լիր 7,20
Փոխ. 1863 (Մուրհակ) 6%	Ֆր. 64,
» 1865 » 6%	59,
» 1869 (Բինար) 6%	58,
» 1872 (Գոն ախ Թրէզոր)	13,50
» 1873 (Բինար) 6%	49,
Լաւրիոնա	110
Թրամուայ Օսմ. լիր	235
Թղթադրամ »	1600
Հէվալէսիդ	15,
Հէրար	—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական սակի	110 7
Գաղղիական »	87 25
Բել	90 5
Գրիմից	51 3
Գուլպոն Թուղթ (գաբիթ)	890
» արծաթ (նոր)	89 15
Մէէֆիտիէի տարբերութիւն	108 10
Վեցնոց	102 50
Հինգնոց	102 20
Էէթալէք	100 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 10 ապրիլ

Անգղ. Գոնս.	102 11/16
Օսմ. »	9 3/8
Փոխ. 1865	11 7/8
» 1869	11 3/8
» 1871	68 1/4
» 1872	17 1/4
» 1873	9 1/8
» 1877	85
Գանք Օթոման	17
Ռուս. փոխ. 75ի	91 3/8
Եգիպտ. միացեալ	68 1/4
» արտաքին	94
Տայրա Սանիէ	67 1/2
Փոխ. Ռուշիա	90 3/4

Փոխանակագիր Փարիզի վրայ

Փարիզ 11 ապրիլ

Գաղղ. Գոնս. 3 0/0	77,15
» » 4 1/2 0/0	103.20
Օսմ. Գոնս.	9,37 1/2
Փոխ. 1865 Ֆր.	51
» 1869	47,
» 1873	
Օսմ. Երկաթուղի	51,75
Գանք Օթոման (գ. կ.)	636,25
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	580,
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	97
» » Արեւելեան	
Իտալ. Գոնս.	94 60
Եգիպտ. միացեալ	546,25
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ	25,21

Վիէննա 10 ապրիլ

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,80
Բաւմէլիի երկաթուղի	29,80

ԿԷՍ ՕՐ 5,18